

neznana, da pisatelj rabi »sodišče« in vojni »sod«, in da so jedenkrat tudi »nekaterniki« bili pokregani. A to so neznatne malenkosti. Da bi se pač velecenjeni gospod pisatelj še večkrat oglasil s podobnimi spisi!

¶ Ker je knjiga zares dragocen plod slovenskega slovstva in pisana v dobrem duhu, želeli bi pač bilo, da bi »Matica Slovenska« izdajala take spise broširane, kakor izdaje družba sv. Mohorja nekatere svoje knjige mehko vezane.

T. B.

»Popotnikov koledar za slovenske učitelje. 1892« s popolnim imenikom šolskih oblastnij, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega obojja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanji v začetku šolskega leta 1891/2. VI. leto. Izdal in uredil Mihael J. Nerat, nadučitelj in urednik »Popotnikov« v Mariboru. Celje. Tiskal in založil Dragotin Hribar. Cena 1 gld. 20 kr. — »Evo Vam, dragi tovariši in mile tovaršice VI. letnik »Popotnikovega koledarja za slovenske učitelje«. Po vsebini in nje razvrstitvi najdete ga bistveno jednakega njegovim prednikom; z ozirom na 300letnico pedagoga velikana J. A. Komenskega poskusili pa smo mu vtisniti nekoliko slavnosten značaj, kateri upamo, hode tudi Vam ugajal. — Da novi letnik »Popotnikovega koledarja« ni še izšel popolnoma brez nedostatkov, ne moremo in nočemo tajiti. Vkljub vsemu naporu in že nadležnemu moledovanju pač nismo mogli od nekaternikov dobiti potrebnih podatkov oziroma popravkov.« Te besede iz »Predgovora« urednikovega razjasnjujejo najbolj namene in težave koledarjeve, kateri se letos predstavlja v nekako slavnostni obliki in ima tudi sliko Komenskega. Kateri in kakšni so oni nedostatki, nisem mogel razvideti, a to vem, da je koledar učiteljem dragocen dar, za katerega morajo biti izdajatelju in uredniku iz srea hvaležni. Kar se drugodi po uradni poti in z mnogimi pomočki stori, to oskrbuje gospod urednik sam. Zato bi ga morali tem rajše podpirati vsi učitelji.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Knjige „društva sv. Jeronima“ za leto 1891.

(Piše —.)

(Dalje.)

2. »Naši svakdašnji griesi.« Za hrvaški puk napisao Ivan Filakovac, učitelj garčinski. 8°. Str. 130. — Take knjižice smo potrebovali, kot lačni kruba. Koliko lepih nauk, koliko svarilnih opominov! Premalo je vere med ljudmi, kolnejo in psujejo, mlajši ne spoštuje starejšega, otroci ne starišev, ubijajo se in prešestvujejo, kradejo in krivo prisegajo, popivajo in zapravljajo in kdo vé, kaj še drugega! Otroci se slabo vzgajajo, slabih društev vse mrgoli, gospodarstvo se zanemarja, a hiša zadolžuje. Ta knjižica bodi nekak pripomoček proti tem našim ranam. Nepristrano, istinito šiba razne napake naroda, a poleg tega uči dobro in očetovsko. Pisana je jako umevno, jezik je čist, jedrnat, a posebno

nas veseli, da je njen pisatelj naroden učitelj. Skoro iznenadil nas je, da je zbral toliko primernih rekov iz sv. pisma, cerkvenih očetov in drugih znamenitih mož. To kaže izredno marljivost in močno versko prepričanje.

Tretja knjižica slove: »Pripoviesti iz hrvaške poviesti.« Napisao Vjekoslav Klaić. 8°. Str. 160. Cena 30 kr. — Znani pisatelj Vj. Klaić ni nov sotrudnik društva sv. Jeronima. Dobro se še spominjamo njegovega »opisa zemalja, v kojih obitavaju Hrvati« (3 zvezki), a tudi ta knjižica je že tretji zvezek »Pripoviestij«. Podaje nam tu dober zgodovinar razne odlomke iz domače hrvaške zgodovine. Vsebina tega tretjega zvezka je posebno zanimiva hrvaškemu čitateljstvu, ker se v njem opisujejo jako važni dogodki, kateri so ostali še v ustnem pripovedovanju med narodom. Tako se precej v početku pripoveduje o Turkih, teh krvnih sovražnikih naroda hrvaškega, padcu ponosne Bosne, boju na Krbavskem polju in bitki pri Mohaču (1526). Tu navajamo narodu tako milega junaka Sibirjanina Janka, kateremu je zložil narod poleg Kraljevića Marka največ pesmij, tu se opisujejo junaštva Frankopanov, Berislavića in Karlovića. S kakim ponosom bode prebiral Hrvat slavno zgodovino junaških pradedov!

Četrta knjiga je zopet delo narodnega učitelja, imenuje se: »Opis naše zemlje ili crte iz obóega zemljopisa.« Sastavio Lovro Matagić, rav. učitelj u Gorah. 8°. str. 132. Cena 30 kr. — Opiraje se na neka večja dela, podal je pisatelj narodu malo, ali prav porabno in poučno knjižico o zemljepisu. Kaže mu nebeška telesa, opisuje zemljo in njeno vrtenje, potem mu še pojasnjuje razne prirodne pojave (vulkane, potrese, zrak, podnebje, vetrove, lednike, morje itd.). Naposled govori še nekoliko o živalih, o človeku in njegovih plemenih. Knjižico krasi 12 vmestnih slik, jezik in pisava sta lahko umevna in prikupljiva.

Pri kraju smo! Ne moremo, da bi društvo ne čestitali zaradi lepih in primernih knjižic. Sveta mu je naloga, prekoristno delovanje! Želeli bi pač, da se društvo še mnogo in mnogo bolj ukorenini v narodu — saj je narodu namenjeno. A narod tudi ni sam kriv, da ni društvo še bolj razširjeno. V nekaterih krajih je presiromašen, da bi mogel društvo podpirati, v drugih mu je pa društvo premalo znano. Duhovniki in učitelji, vi vodniki in vzgojitelji narodovi, delajte, da narod društvo spozna, saj ne bodete zaman. Koliko vam bode uspešneje delovanje, če vas bodo podpirale društvene knjige!

ČEŠKO SLOVSTVO.

»Český lid«.

Ni dolgo od tega, kar se je počel naobraženi svet živahuejšje zanimati za preprosti narod, za njegove pesmi in pripovedke, pregovore in prazne vere: za narodne napeve, za nošo, ornamentiko, pa tudi za izkopine. Prišli smo skoro prepozno: napredujoča omika, katera se je napotila tudi

med prosti narod, izbrisala je že marsikateri narodni stvari prvotni značaj, in tako nekako le pobiramo; vendar so tudi ti pobirki zanimivi in dragoceni. Slavni učenjaki vseh narodov jih raziskujejo, in mnogo časopisov jih zbira. Lanska češka razstava je porodila marsikatero lepo in koristno misel, dala pa je Čehom tudi nov zbornik za preučevanje češkega naroda na Češkem, Moravskem in v Šleziji; ta zbornik se zove »Český lid«. Izdaje ga knjigarna F. Šimáčka, urejnjeta pa ga s pomočjo mnogih pisateljev in učenjakov znana preiskovalca starin in narodnih stvari dr. Čeněk Zíbrt in pa dr. Lubor Niederle. Izšla sta tega zbornika v veliki osmerki (str. 220) dva zvezka, vseh izide na leto šest in bodo veljali 4 gld. Nisem mogel, da ne opozorim Slovence — čakal sem precej dolgo, da se oglasi kdo drugi — na ta znameniti zbornik. »Český lid« se bode bavil, kakor pravi naslov, z vsem, kar se tiče preprostega češkega naroda. Donašal bode razne antropološke razprave, podatke iz češkega bajeslovja, njegove pravne nazore, običaje, pripovedke, pesmi, prazne vere, pregovore; govoril bode o narodni godbi, plesu, noši, umetnosti itd. Izšla dva zvezka sta nam najbolje spričevalo, kako hoče izpolnjevati »Český lid« svojo nalogo. Izmed drugih spisov opozarjam le na koreniti članek pisateljice Renate Tyršové: »České lidové vyšívání na zemské jubilejní výstavě« (narodne vsitke pojasnjujejo lepe slike), potem na »Pověry a zvyky lidu moravského při hospodářství«, katere priobčuje znani narodni preiskovalec prof. Fr. Bartoš. J. Koula opisuje v spisu »O kroji lidu slovenského« slovaško narodno nošo, katero nam predstavljajo mnoge lepe slike, O. Hostinský preiskuje narodno pesem, Jos. Košťál priobčuje, kar pripovedujejo Čehi o povodnem možu (vodnik, molek, hastrman), a Ana Kellnerova pripoveduje ljubeznivo v preprostem narodnem govoru običaje okoli Domažlic. Kogar zanimajo izkopine, čitaj: »Hroby se skrčenými kostrami v Čechách« od dr. J. Matiegka in pa podatke o arheoloških najdbah. Posebno zanimiv je pa »Český lid« zaradi tega, ker nam podaje natančen popis in pregled časopisov in najnovejših del vseh evropskih narodov, kateri se bavijo z istimi predmeti. Ne samo Čehi, vsi učenjaki so navdušeno pozdravili ta koristni zbornik.

J.—ě.

»**Moderní humanita**« dle různých dokladů napsal Vilém Sladomel. 8°. Str. 71. Brno 1890. Nakl. knihtisk. benediktinů rajhr. Cena 50 kr. — Majhna je sicer ta knjižica, toda zlata vredna. Na jasen način se nam v njej opisuje,

kako pada človeška družba, odvrnivša se od Boga in cerkve, v največjo bedo, telesno in duševno, zgrešava svoj namen in zahaja v novo poganstvo. Spis se deli v štiri dele. Prvi, od str. 1—35, podaja nam zgodovinski razvoj modernega humanizma od dóbe Henrika VIII. na Angleškem, od koder je prišel v Belgijo, od tod na Francosko, Nemško in drugam. — Drugi del (str. 36—43) ima naslov »Věrouka humanity«. Pisec kaže, kako zametava prostozidarstvo glavne resnice katoliške vere, kakor: osebnega Boga, sv. Trojico, odkupljenje po Kristusu, neumrjčnost duše itd. — Tretji del je »Nravouka hum«. (str. 44—60). Ali je možno govoriti o mravnosti ondi, kjer ni vere v Boga in večno življenje? — Četrti del »Pospolité život« (str. 60—71) razlaga razmerje med prostozidarstvom in človeškim društvom. — Spis kaže veliko in temeljito poznavanje tega predmeta, s katerim se je pisatelj tudi res bavil in že pisal o njem (n. pr. Svobodné zednářství . . . v Praze 1890).

Št. Z—c.

POLJSKO SLOVSTVO.

»**Celowość w naturze.**« (Smotrenost v prirodi). Studium przyrodniczo-filozoficzne; napisal Ks. Maryan Morawski T. J. prof. uniw. Jagel. Wydanie drugie przerebione. Kraków. 1891. — To je druga poljudno pisana modroslovna knjiga veleučnega profesorja Morawskega. Jako važna je tvarina, katero obdeluje, ker nudi nam dokaz iz pameti, da je Bog v istini. Primerno namenu poljudnemu ne nahajamo tu dolgih, težkih in natančnih šolskih dokazov in silogizmov, a to nam obilo nadomešča s krasnimi slikami in obrazi. Razdeljena je snov po 9 razdelkih z uvodom in dodatkom.

Najprej nam pové, kaj je »celowość-smotrenost«, da je namreč primerna uravnava sredstev do smotra. Na to nam kaže v prirodi tako primerno uravnava v jako živih obrazih. Ta prirodni ustroj pa ni slučajen, ampak izvira iz jasnega namena, kar prelepo dokazuje nasproti materijalistom. Jednako zaman se trudi evolucionizem podreti smotrenost prirode. Potem pa vpraša, kje je razum, ki je določil smoter in izbral sredstva, in odgovarja, da je nad svetom. Ta nadsvetni razum je postavil za smoter vsej prirodi človeka; človekov smoter in namen pa je stvarnik, ki je začetnik te smotrenosti v prirodi.

Priporočamo vsem poljščine večšim to knjigo; izvestno jih bode jako zanimala in zabavala.

Dr. J. J.

Razne stvari.

Naše slike. »Petero čutov«. Tako imenuje umetnik znamenito sliko, o kateri mi je pred kratkim pripovedoval slovenski slikar, da jo je videl nekđaj v Belvederu na Dunaju. Slika kaže petorico avstrijskih veteranov v stari vo-

jaški, časti vredni obleki, v mali, njim namenjeni sobici — recimo v kaki mestni hiši —, kjer se prijateljsko zabavajo. V zimskem mrazu so si privoščili vsak po svoje nekoliko užitka. Dalje nam ni treba razlagati, zakaj naš krasni